

Forfatter: Aakjær, Jeppe

Titel: Tre paa een Stige

Citation: Aakjær, Jeppe: "Tre paa een Stige", i Aakjær, Jeppe: *Vadmelsfolk ; Af Gammel Jehannes hans Bivelskistaarri ; Esper Tækki*. - 1919, Gyldendal, 1918-19, s. 276.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aakjaer07tom-shoot-workid54304/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: *Vadmelsfolk ; Af Gammel Jehannes hans Bivelskistaarri ; Esper Tækki*. - 1919

TRE PAA EEN STIGE

(1912.)

DET knøg ud af Himlene paa andet Dagn, da An Lildlund, der længe havde ventet sin Neckomst, ud paa Natten vækked Manden og sa, at nu maatte det være.

„Siger du det, bitte Mor!“ Jens Lildlund sad allerede lysvaagen paa Albuen med Spring i Kroppen.

Sneen rified uophørligt i den lille Rude mod Nord, nu med stigende nu med faldende Rytme.

„For en Gudsens Vejrlig det endda kan blive ved med!“ sa han og skotted til Ruden.

„Tror du, du kan oppå os?“

„Naar du endda vil sende Nielses Kone herover, saa hun kommer, det snarest hun kan. Saa hjælper Vorherre vel for Resten.“

Jens Lildlund ejed ikke seiv Befordring, men han havde Løfte hos nærmeste Nabo, Niels Koppborg; han boede bare en Fjerdindvej henne, saa det var da saa sær nemt.

Fra Niels var der saa til Jordemoderen en Mil — saa stivelig; det var jo ikke slet saa nemt.

Jens trak sine lange hvide Uldhoser uden over Buxerne, hentede sin blaa Vadmelsfrakke frem fra Krogen under Bjælken, satte saa det tændte Lys hen til Konens Seng, klapped hende kejtet paa Kinden og sa: „Naa, bitte An, saa gaar a. Lad mig saa se — — —“ Resten drukned i Graad.

Det var en mærkelig Befordring, der den Lillejuledags-

morgen i Daggryet holdt foran Jordemoderens blaamaalede Dør i den lille Hedelandsby.

Niels Koppborg ejed ingen Skæde, og Vogn havde det ikke været muligt at føre gennem den dybe Sne, men Hedeboerne ved at hjælpe sig med det, de har; Niels løfted uden videre Vognfadningen af Hjulene, fyldte den med frisk Lyng og havde nu et forholdsvis brugbart Kjøretøj.

Det havde nok alligevel ikke lykkedes for ham at føre Turen igjennem med nogen anden Hest end sin egen.

Musse var Niels'es Stolthed; det var en gammel Udsætter, som havde været dømt til Kuglen, fordi ingen kunde bøje dens gjenstridige Sind. Niels Koppborg havde faaet hende for en Slik, men den første Maaanedstid havde han kæmpet med hende som med en ond Aand; hun grutted og sonderbrak ham al Ting. Men Niels var berygtet for sin vilde Styrke; han kjendte et Tav, hvormed han kunde ta Benene fra ethvert firfodet Dyr. Det Tav havde mer end en Gang gaaet Musse til Marv og Ben. De sloges imellem, saa man kunde høre det langt over Heden, og Hyttens Mænd kom frem i Dørene og gussed sig. Men den stærke Niels var vant til at faa sin Vilje. Musse maatte neje sig. Lammefrom blev han vel aldrig; rørte en anden hendes Tømmestreg, resikered man, at hun stejled op i Vognen med spiltrede Stænger; men Niels gjorde sig end ikke den Umage at binde hende mere, han smed Tømmen over Ryggen paa hende, og hun stod. Et ondt Ord fra ham var nok til at faa hende til at ryste over hele Kroppen.

Efterhaanden udvikled der sig noget af et Ørnhedsforhold imellem dem. Niels kunde en Markedsdag, naar der havde vænket særlig mange Kaffeponcher, og Natten var mørk og Vejen ond, ta hende om Mulen og sige: „Du husker nok, Musse, hvad jeg har sagt dig: En af os skal, Dævlen tordne mig, holde Hovedet rent; har jeg en Humle i Øret, skal du kunne finde Vejen uden min Hjælp. Er vi enige!“ Musse rinked en lang Rimmen ud af Struben til Svar. Lønnen var Nielses atlagte Skraa. Thi Skraa var Musses Lidenskab. I dens Ubændighedstid gik den en Dag gennem Væggen og op i Bænkrogen, hvor den aad al Husbonds Skraatobak.

Ogsaa i Dag saa snart „Slæden“ var løben i Staa for

Jordemoderhytten, gik Niels første Vandring til Landhandleren efter et kvart Rugbrød og en halv Kardus Skraa til Musse.

Imens skulde Jens Lildlund faa Jordemoderen ud af Fjerene. Et gammelt rynket Ansigt indrammet af en Nakkyse kom halvvejs frem af Dørsprækken. Hun nøs i Snefoget som en Kat, der har faaet Sennop i Næsen og sa ud gennem den nu næsten tilukkede Dør: „Du miide Christ, hvem vil endda slæbe mig gamle Menneske ud i saadan en Hvæknog! Jeg kan ikke, bitte Folkens; jeg kan ikke. Jeg er et svagt sølle Menneske, det ved den søde Gud, jeg er.“

Døren sloges i med et Skraid paa Grund af Sneen, der var imellem.

Graaden arbejded sig op gennem Jenses Strube.

„Hun nægter at ta med os!“ sa han med bævende Læber, da Niels Kopborg vendte tilbage fra Landhandleren.

„Hvad gjør hunt!“ sa Kjæmpen; hans Overlæbe løfted sig fra Tænderne, et Tegn paa, at han var ved at bli vred.

Niels gik uden enhver Formalitet ind i Hytten. Besynderligere Skikkelse har sikkert aldrig overskredet den gamle Dørtrin. Han maatte gaa paa Kant gennem de smaa Døre og vrikke sig ind i Stuen. Hans Ben var omviklede med Halm ligetil Skrævet, saa de gnisied mod hinanden, naar han flytted Fødderne. Hans Haar og Skjæg var fuldt af Sne og Istapper, og hans kobberøde Ansigtshud var flere Steder sprængt i Stykker af Frost. — Hvad der foregik inde i Hytten, vides kun som Sagn, men efter et Kvarters Forløb kom Niels Kopborg frem i Døren med en Bylt i Armen, som han snakked beroligende til som til et Barn; han anbragte forsigtig Bylten paa et Lyngknippe bag i Vognen, dog hørte der gode Øjne til at skjønne, om han nu netop havde haft Held til at faa nedad, hvad rettelig bør være ned og omvendt. Niels Kopborg syntes dog selv ret tilfreds med Udfaldet og skyndte sig nu om til Hesten, hvis Sideben endnu gik op og ned i hurtige Dønninger efter det anstrengende Løb.

Til Trods for det onde Vejr havde Rygtet om, at Niels Kopborg var i Byen dreven en Hoben Landsbyfolk sammen om hans besynderlige Kjøretøj; her stod ranglede

opløbne Dreng i tynde flaprende Bluseærmer og gobred ved Siden af vejrhærdede Oldinge med Hø i Skjæget og stram Lugt fra den garvede Lædertrøje. Unge Piger med de kuldskjære Hænder under Forklæderne og de smaa forkjælede Øren i en Fuld af Knudeklædet stod og langed Øjne til Mandfolkene og gjorde sig haarde i Skindet for at faa en frisk Nyhed med hjem i Kjøkkenet til Madmoderen.

„Kan du føre det igjennem i det her Vejro, Niels Kopborg, saa er du daenemæ en Knag!“ sa en af de ældste og tørred Vandet af Øjnene med Lufvanten.“

„Ja, da kan a sagtens det, med Guds og Musses Hjælp,“ svared Niels og klapped Musse under Maven, hvor der endnu var et tørt Sted.

Musse havde en rigtig Oplættelse af, at den var Opmærksomhedens Midtpunkt. Hjemmefra havde dens Husbond givet den en gammel rusten Cykleklokke mellem Øreme; den stod den nu og ringled med og kroed sig som en Kanehest af Blodet, mens den slængte sine skummende Kjæver fra højre til venstre for at gi enhver den, der nærmed sig hende med Ynk og Beklagelse, et velfortjent Plusk i Armen.

„Hvor gammel er det, din Hest er?“ begyndte Oldingen helt bag i Struben; han kjendte hvert Bæst i Miles Omkreds.

„Ja, den har da haft Skoldkopperne,“ svared Niels oprent.

„Ja, vedblev den gamle i samme Tone, „den er mis-sæl ogsaa konfirmeret, men om den endnu har været paa Session, det ved a ikke saa nøje, men langt derfra kan den ikke være.“

Nu var de to Mænd kommen helt op paa Vognen. Jens Lildlund sad og blev helt henne under Kuskenes Arm, han saa nærmest ud som en lille Pog, der har faaet Lov til at komme med Far i et vigtigt Ærinde. Han interessered mest Kvindfolkene. De syntes, det var saa pænt af ham, at han saa saa bedrøvet ud.

En moden Ungmø med Kam i Haaret og mælkehvide Tænder gik frem og sa:

„Er det saa din Kone?“

„Ja—“, hikked Jens, mens Taarerne stimed ham ud af Øjnene. Niels Kopborg skjæved fra Taarerne og ud til

Mandfolkene, som vilde han sige: „Ja, det er en sølle Pjok, en skal være god imod.“

Saa lød der et kraftigt Piskesmæld, Cykleklokken kined mellem Musses oprejste Øren, Ungdommen raabte Hurra, mens Kjøretøjet slugtes af Snefogets blaa Hvirvler.

„Hvor mon Vinden er nu,“ spurgte Jens.

„Den er lige imod, saa den er nem at finde,“ svared Kuskens.

Straks udenfor Landsbyen holdt han hen over en Pjæsemærk. Sneen havde endnu ikke dækket alle dens frosne Furer. Vognkassen hopped som en gammel Træsko i Halen paa en Hund. Mændene stemmed Fødderne mod Vognbunden og følte slet ikke de vældige Stød som noget ubehageligt, da det yded Lemmerne en snurrende Varme.

Musse havde lagt for med friske Kræfter, men Niels Kopborg mærked alligevel snart i Læterne, at det i Længden vilde gaa Hesten paa.

Vinden var stik imod, Vognkassen tung og blodset; „Madammen“ vejede jo da ogsaa noget.

„Men jeg saa, der laa en Brandstige paa Væggen i det Hus, hvor vi sidst kjørte forbi,“ sa Niels, „la os gaa hen og faa Lov til at laane den.“

Som sagt, saa gjort. I en Haandvenning var Vognkassen ombyttet med Brandstigen; Lyngknipperne blev fastsurret til Træmmerne, „Madammen“ under behørig Hvilen og Protest overflyttet fra det ene Kjøretøj til det andet.

Nu skar det som en Skøjte ud over Lyngheden. To Aandstraaler fra Musses Næsebor stanged Vej gennem Snefykningen. Madammen sad med sin Ryg mod Kuskens, saa lunt som bag en Husgavl. Niels var ikke den ringeste, man kunde ha til at bryde Vinden, og der var en god naturlig Varme i ham, som nu kom den gamle tilgode. Hun tøed bogstavelig op. Hun var ikke fri for sammen med de andre at gribes af Fartens Spænding, hun lærte, Ryg mod Ryg til Niels, at fjedre ud og ind efter Stigens Lune og Kast; hun kunde i Forvejen gennem hans Rygstykker mærke en Knold i nogen Afstand; og hun sad og fantasered om Klæfter og Kjørhuller, saa det risled hende gennem Mellemgulvet. Al den Fryd tændte en egen Glød paa Bunden af de gamle Rottebjøne, og heller ikke den

uforstyrrelige Niels havde noget imod, at han havde faaet en Varnedunk i Ryggen.

Den der havde det ondest, var sagtens selve Jens Lildlund. Han sad ude paa Stigens tre forreste Trin paa alle fire og fik Sneklumperne fra Musses Bagsko lige i Synet. Men ham skulde man da ikke vel ynke, naar man betænkte, hvordan hans Kone havde det. Jens tog det ogsaa alisammen til hans gode Nøje, dukked sig bare nu og da, som een der bombarderes med Snebolde, eller grynted et: „hov, Morlii!“ naar et Kast tog baade Næse og Mund.

Sneen rased ind i Ansigtet af den svære Niels Kopborg og sled alle hans ejendommelige Træk bort. Et rigtig stærkt Vindstød kunde krybe ind ved Haandledet og føles helt oppe ved Armhulleme.

„Tag Tømmen et Øjeblik; mine Hænder bliver da saa kolde,“ sa han til Jens Lildlund.

Niels rejste sig op paa Stigen og banked Armene korsvis over Brystet. Der styrted Sne fra ham som af et Grantræ. Madammen begyndte at hvine op. Knoget blindet Syn og Sans. „Har du Retningen?“ spurgte Niels.

„Ja hvad, Retning, — her kan ikke godt ske noget, nu da alle Mosehuller ei frosne til,“ svared Jens.

Nordenvinden kasted sin vilde Lasso om dem; saa snart de havde sprængt een havde han altid en ny i Beredskab; Snefykningen omkræd dem som et vandrende Fugletræk; Hestens Hovslag led bare som et dødt Svup; det var som en Fart gennem Skyer.

Paa en Gang saa man Musse stivne i Springet, skyde Ryg som en Kat, der har faaet en Haand under Bugen, slaa en Kuldbøtte i Luften og blive borte. Stigen knaged og vipped over som et Spaan; de to Mænd laa i hinandens Favn som i en Gaaserede og skrupgrined, mens de krampagtigt holdt hver i sin Tømmestreng.

Som en Garnøgler, der vikler sig op, mens det triller, var Madammen rullet nogle Favne ud i Sneen med adskillige løse Baand efter sig. Alle Bløddede havde hun samlet nær ind til sig som et Pindsvin, der lige har været Gjenstand for et Angreb. Hun letted hverken Haand eller Fod.

„A—B—C—,
Pigen faldt i Sne, —“

nynnede Niels Kopborg og flyttede sine af Halm omviklede Elefantben hen mod Madammens Hvilested.

„Rør ikke ved mig! Jeg har slaaet mig ihjel!“ hvinede den gamle og tjatted arrigt omkring sig.

„Nej, det har du ikke, men Ulykke er der godnok sket! Dit Høsebaand er gaaet op!“

Madammen rejste sig kavret paa Enden, greb hurtigt efter Baandet og sparkede paa Skjæmt ud efter ham med Sultema.

Kort efter sad de atter alle tre som artige Børn paa Brandstigen.

„Ih, hvad var endda det vi væltede over?“ spurgte Niels, før de ret var kommen i Skred.

„Aa, det var bare en af Skotørvsstakkene ved Langmose,“ svarede Jens Lildlund.

„Var det det! Saa er jeg nu klar over Reizingen,“ sa Niels og satte paa ny Musse i Trav. — Der gik en halv Times Tid. Ih, hvad var nu det? Nu skulde de jo ha været hjemme. Men det, der ragede op over Sneen, hvad kunde det være?

Niels holdt et Øjeblik, Jens gik hen og undersøgte Gjenstanden. Hvad var det saa andet end den Tørvestak, som de havde væltet over; i den sidste halve Time havde de kjørt i Ring om det samme Punkt, som gjaldt det et Væddemaal.

„Nu kan a forstaa, te a er vils,“ sa Niels Kopborg, for første Gang rykket ud af sin Ligevægt.

„Jamen det har ogsaa drejet Vinden,“ anførte Jens som en Undskyldning.

„Ja, tho en har jo ingen Middel te at sætte den i Tøjr,“ svarede Niels; „men om vi saa ikke skulde faa Forandring i Vejrliget?“

Og det fik de. Kort efter løjede Stormen af. I det graa, forpiskede Skyhav viste sig Grupper af de herligste blaa Øer. Snart var der ikke andre Skyer end den, hvori Hesten indhylled sig, mens den løb. Heden straaled som en blændende Aabenbaring. Solen kastede sit Guld i Sneen, saa det skar de to Mænd i Øjnene, Huse og Gaarde løftede i Miles Fjernhed deres tilsnæede Rygge op af Blænd-

værket. Træer og Buske, ja, hvert usselig Straa stod med Favnen fuld af Sne, som de ikke vilde slippe, før de blev nødt til det. Da de gled forbi det lille afskallede Hede-kapei, stod en Mand og var i Færd med at binde nyt Reb i Klokken, som snart skulde sende sine højtidelige Toner ud over dette Paradis i Sne.

Stemningen paa Stigen sted med Solbadet; Niels Kopborgs Rygstykker dampede; Madammen snurrede af Velvære, hun og Niels havde de særeste Kikser for i deres Bagvendthed. Det var vel nok for meget at tale om Kjærlighedens stumme Sprog, men ellers var Madammen da kun 59, som hun fyldte til Kjærnis, og havde Kjærslens varet ret meget længere, havde hun sikkert — uden Hensyn til Faren paa den smalle Stige — drejet sig om og sagt: Dikkedik!

Jens Lildlund knælede stadig forude, som vilde han nedbøde Himlens Velsignelse over sig og sit Hus. Hvert Øjeblik forstyrredes han dog i sin Andagt ved en Sneklump lige i Synet. Musses stærke Sved prak ham i Næsen. Gjennem de blaalige Damp, der steg op fra Dyrets Lænd, saa han nu derhenne paa den sneede Aas sit lille Hjem i en Glorie af rødlig Solglans. En Røgsøjle steg lige op fra den graa Skorsten midt paa Huset og famled med sine Taver efter Himlen; en Spurveflokk fløj igjennem Røgen og videre over Heden med smaa Stemmeknirk.

Jenses Bryst fyldtes af Spænding, den hvide Sne tog graadigt mod hans Taarer.

Da de i næste Nu holdt for den lille skjæve Dør, der havde Sne helt op til Klinken, tog Hushanden imod dem med et Gjald, der lød som et Hornsignal mellem Korshusets solforgjorte Længer.

Og Kokken gav intet falsk Signal.

Madammen svor, at hun sjældent — om overhovedet nogen Sinde — havde taget mod saa stor og velskabt en Dreng. Og se, om han saa ikke havde et Mærke som en Julstjerne mellem Skuiderbladen! Om det ikke gav Lykke, saa var hun færdig med at spaa!

Da Jens Lildlund samme Aften stod ude ved sin Husgavl og hørte den lille Kapeiklokke ringe Julen ind, syntes han aldrig det havde lydt med saa megen Forhaabning og Døjlighed; men endnu da den tav, blev det ved at ringe i hans Øren; men det var Musses Cykleklokke,

hvis Toner han ikke kunde blive kvit. Og de kom til at ringe for Ørerne af Hedens Mænd den Julefest og flere endnu; om noget stod tvivlsomt i Tid og Rum, kunde det altid slaas fast med en Ytring som denne: Tho det var jo da den Jul, Niels Kopborg hentet Jordemor paa en Brændstige!
